

Izveštaj o studijskom putovanju u Dansku

(period mobilnosti od 18.11. do 26.11.2017. godine)

U okviru projekta *Erasmus+* u Gimnaziji Langkaer, u Arhusu u Danskoj, boravili su Teodora Toleva Vitomir – profesor engleskog jezika i pomoćnik direktora, i Dejan Tmušić – profesor engleskog jezika, od 18. do 26.11.2017. godine. U Gimnaziji Langkaer pratili smo odvijanje interaktivne nastave, vannastavne aktivnosti, organizaciju rada škole, pripremu za izvođenje završnih i maturalnih ispita.

Langkaer Gymnasium

Nastava i nastavni process

Tokom perioda od pet nastavnih dana pratili smo veliki broj časova engleskog jezika, kako u danskom obrazovnom sistemu, tako i u odeljenjima IB programa, kao i dva časa španskog jezika.

Teodora Toleva Vitomir je, pored posete časovima engleskog jezika, dva radna dana provela u razgovorima sa pomoćnikom direktora, gde je akcentat bio na organizaciji nastave, izradi rasporeda, održavanju časova, odsustvu profesora sa nastave, organizaciji vannastavnih aktivnosti i svih ostalih obaveza iz delokruga rada pomoćnika direktora u obe škole.

Ono što je ostavilo utisak na nas je dužina trajanja časa od 90 minuta, što je za nastavu jezika odlično rešenje koje omogućava profesoru organizovanje različitih aktivnosti kojima bi učenicima što bolje približio materiju koja se obrađuje, kao i učinio časove što zanimljivijim.

Kao što smo već napomenuli, posetili smo časove i u danskom obrazovnom sistemu (STX), kao i u odeljenjima koja rade po IB programu. Osnovna razlika u nastavi engleskog jezika u naše dve škole je ta što je u Danskoj akcentat na obradi književnosti, dok je

u Srbiji akcentat na jeziku. Napomenuli smo da smo posetili i dva časa španskog jezika. Nastava drugog stranog jezika je potpuno ista kao i nastava u našoj školi, ali i ovde primećujemo veliku prednost časa od 90 minuta za organizovanje velikog broja zanimljivih aktivnosti.

U danskom obrazovnom sistemu, za razliku od IB programa, učenici ne rade samo književnost, već i gramatiku, budući da se završni ispit, koji je najveća i najbitnija razlika između dva obrazovna sistema, sastoji iz gramatičkog dela i književnog dela. Što se dela nastave u kojima se obrađuje gramatika tiče, nismo primetili razlike između dva nastavna procesa, danskog i srpskog.

Književnost, kojoj se u Srbiji posvećuje malo pažnje – tek u trećoj i četvrtoj godini društveno jezičkog smera, obrađuje se veoma detaljno. I u danskom i u IB sistemu obrađivanje Šekspira je obaveza, obrađuje se jedan književno-istorijski pravac (uglavnom po dogovoru profesora i učenika) i veliki broj književnih dela koja su uglavnom izbor profesora i učenika. Na časovima kojima smo prisustvovali obrađivani su *Mletački trgovac* (celo delo), *Ledi Magbet* i *Otelo* (u odlomcima). Zanimljivo je da učenici obrađuju ova dela veoma detaljno, od istorijskog konteksta, jezika koji je korišćen, stilskih figura, do njihovog razumevanja i svrshodnosti njihove upotrebe u određenim delovima teksta. Primetili smo da je nivo znanja engleskog jezika kod učenika veoma visok, posebno u IB odeljenjima, što je i očekivano, budući da je u ovim odeljenjima veoma malo učenika iz Danske i glavni jezik predavanja je engleski.

Posetili smo i časove na kojima je obrađivana poezija iz viktorijanskog perioda, kao i detektivska priča Stivena Kinga. Metodi rada i obrade su slični kao i na časovima koje smo već opisali.

Ono što je velika pomoć u održavanju nastave je potpuna digitalizacija nastavnog procesa. Na časovima profesori koriste aplikaciju *LECTIO*, kojoj imaju pristup i učenici, a koja služi kao elektronski dnevnik, ali i kao platforma na koju profesori postavljaju sve zadatke za učenike, postavljaju materijal za časove, ali i učenici na ovu aplikaciju postavljaju svoje odgovore u toku časa, šalju svoje domaće zadatke profesorima na pregledanje. Celokupna komunikacija između profesora i učenika je ili preko ove aplikacije ili preko email naloga. Učenici na časovima koriste laptop računare ili tablete i svaka učionica je prilagođena ovome, odnosno ima veliki broj utikača, USB ili HDMI priključaka.

Ono što je ključna razlika između dva obrazovna sistema je završni ispit i velika prisutnost eksterne evaluacije. Naime, na kraju svake godine učenici polažu završne ispite iz predmeta, koji su potpuno eksterni, gde se proverava nivo njihovog znanja, ali i način rada i kriterijumi ocenjivanja profesora. Ukoliko dođe do odstupanja u kriterijumu ocenjivanja (velike razlike između profesorovih ocena i ocena sa završnog ispita), vrše se ozbiljne analize i sve snage se usmeravaju ka rešavanju ovih i ovakvih problema.

Velika razlika je i u sistemu ocenjivanja. Naime, za razliku od Srbije gde se po novom Zakonu učenici ocenjuju 8 puta, u Danskoj se učenici ocenjuju tri puta godišnje – do kraja novembra, do kraja marta i do kraja školske godine. Čak imaju i dva ogledna odeljenja gde ne postoje ocene, već će se znanje učenika proveriti na kraju na ispitima. BITNO je znanje, a ne ocena.

Organizacija nastavnog procesa

Krenućemo od početka, od zapošljavanja profesora. Mladi profesori se prvo upućuju na obuku koja traje godinu dana, budući da na studijama nisu imali metodičke predmete, odnosno nemaju profesorske fakultete. Oni posećuju nastavu kod starijih kolega, idu na dodatne kurseve i seminare i na kraju svoje obuke polažu ispite. Pomoćnik direktora prati njihov rad i napredak u ovom periodu, piše izveštaj o tome, a taj izveštaj je veoma bitan prilikom zapošljavanja.

Što se tiče rasporeda časova, zanimljivo je da u raspored profesorima ulaze i nastavne i vannastavne aktivnosti. Raspored prave konsultanti koji su zaduženi za pojedina odeljenja i razrede. Profesori konsultantima, u februaru ili martu, daju informaciju kojim vannastavnim aktivnostima će se baviti u narednoj školskoj godini i na osnovu toga im se pravi raspored. Kao što smo već pomenuli, na aplikaciji *LECTIO* svaki profesor ili učenik može videti u svakom trenutku svoj raspored. Na rasporedu postoje tri vrste oznaka: plava-čas će se održati kako je planirano, zelena-čas će se održati ali ima neke promene (broj učionice i sl.) i crvena-čas je otkazan. Raspored nije „sveto pismo“ i podložan je promenama, ali svi učesnici u procesu moraju biti obavešteni bar dve nedelje pre nastupanja promene.

Pomoćnik direktora se sa svakim profesorom sastaje 3 puta u toku školske godine i raspravlja sa njima o mogućnostima i problemima vezanim za nastavu. Ovo se ne odnosi na IB program, budući da ovaj program ima svog koordinatora koji je zadužen za ovu vrstu aktivnosti sa profesorima koji predaju u ovom programu.

Kada se profesor razboli, dužan je da obavesti upravu da neće biti na nastavi, ali je i dužan da izgubljene časove nadoknadi. Za vreme odsustva mu se plata ne umanjuje.

Što se problematičnih učenika tiče, bilo da su problemi vezani za izostanke, ponašanje ili ocene, oni predstavljaju ozbiljan problem na kojem se ozbiljno i radi. Ukoliko i posle pojačanog rada učenici ne pokažu napredak i želju za istim, upućuju se u posebna odeljenja koja su formirana za ovakve učenike. U ova odeljenja veoma često ulaze i dva profesora. Posledica neprilagođenog ponašanja učenika je to da ih prebacuju u ova odeljenja posle kojih ne mogu upisati fakultet.

Dakle, sve je u motivaciji i jasno određenim ciljevima. Svaki učenik na početku dobija istu šansu, a od njega samog zavisi kako će tu šansu iskoristiti i u kom pravcu će se razvijati.

Za upis u prvi razred učenici se prijavljuju u februaru ili martu. Ne polaže se prijemni ispit, ali od svojih škola dobijaju izveštaj ili svedočanstva o dotadašnjem uspehu iz osnovne škole. Od ocena i izveštaja zavisi da li će im biti omogućeno da upišu Langkaer, budući da su za upis u ovu školu potrebne visoke ocene.

Već smo napomenuli da je ocenjivanje značajno drugačije u odnosu na Srbiju. Učenici moraju biti ocenjeni tri puta godišnje, a ocene idu od -3 do 12 u STX sistemu i od 0 do 7 u IB sistemu. Ono što je bitno je da je najveći deo ocena (od -3 do 6 u STX i od 0 do 4 u IB) predviđen za nijanse kod ocena koje odgovaraju ocenama 1 i 2 u našem sistemu ocenjivanja, tako da se pravi razlika između učenika koji nije ništa znao ili predao prazan papir na testu i učenika koji je pokazao trud i želju da nešto nauči, ali nije uspeo da to uradi u dovoljnoj meri.

Rekli smo da je bitna stavka eksterna kontrola. Ona se ne najavljuje kod IB programa. Svaki segment nastave, posećenost časova, redovnost održavanja časova, ocenjivanje se online prati

u Ministarstvu i pri najmanjem problemu se reaguje. Ulogu eksternog faktora kod ispita smo već objasnili. Usmene ispite izvode profesori škole, ali svakom ispitu prisustvuje neko koga Ministarstvo pošalje kao kontrolu.

Što se odlaska u penziju tiče, starosna granica je 67 godina za muškarce i 65 godina za žene. Ukoliko neko sebi uplaćuje i privatni penzioni fond, može otići u penziju u 61.

Odeljenja imaju razredne starešine, ali one nemaju istu ulogu kao u srpskom obrazovnom sistemu, već odeljenjima rukovode *savetnici* koji su zaduženi za po nekoliko odeljenja. Uglavnom se na sastancima Nastavničkog veća, koja se održavaju jednom mesečno, raspravlja o problematičnim učenicima. Ukoliko ovakvih učenika nema, ova vrsta analize se radi na dva meseca. Kao što smo rekli, razredni starešina postoji, ali se ne bavi problemima. Oni imaju zadatak da se sastaju sa ostalim profesorima koji predaju u njegovom odeljenju i planiraju rad u tim odeljenjima kroz razne projekte.

Mešanje roditelja u rad je svedeno na minimum. Roditeljima mogu biti dostavljeni podaci o njihovom detetu samo ako je dete maloletno, ali roditelji ne mogu ući u elektronski dnevnik. Naime, ovo im je omogućeno samo ako im njihova deca daju šifru za isti. Kada učenici postanu punoletni, ukoliko žele da se podaci o njihovom školovanju podele sa roditeljima, potpisuju ugovor sa školom o tome. Trude se da razviju svest i odgovornost kod učenika, da sami budu svesni svojih obaveza i mogućnosti, a da upliv roditelja bude što manji.

Zanimljiva nam je bila i tradicija da svakog utorka u deset sati svi profesori u zbornici pevaju, uz pratnju profesora muzike na klaviru, jednu pesmu na danskom a jednu na engleskom jeziku u cilju jačanja timskog duha u zbornici.

Timski duh

Kulturne znamenitosti

Arhus, drugi po veličini grad u Danskoj, koji je u 2017. godini proglašen za evropsku prestonicu kulture, je kako su nam naši domaćini objasnili, tipičan grad u ovom delu Evrope. Gradsko jezgro predstavlja mešavina moderne i arhitekture sa kraja XIX u početka XX veka. U gradskoj luci se grade novi kompleksi zgrada koji će predstavljati moderni deo Arhusa.

Gradskim jezgrom dominiraju Katedrala i Gradska većnica. Veliki broj znamenitosti je izmešten iz centralnog gradskog jezgra, na nekoliko desetina kilometara, pa zbog gustog rasporeda obaveza nismo bili u mogućnosti da ih posetimo.

U gradu postoje Muzej Vikinga, odnosno iskopine koje su pronađene u procesu izgradnje modernih sadržaja u Arhusu. U ovom muzeju smo mogli videti kratku istoriju vikinških naselja, vikinškog života i vikinških osvajanja. Muzej je po površini skroman, ali po građi koja se u njemu može videti je veoma bogat.

Druga i možda najvažnija kulturna znamenitost grada je tzv. *Den Gamle By* (Stari grad), muzej na otvorenom u kojem je prikazano kako se život u Arhusu razvijao kroz XIX, pa do 60-ih godina XX veka, kako u životu običnih ljudi, tako i u životu zanatlija i privrede. Poseta ovim lokalitetima je bila predivno iskustvo koje je zaokružilo naš boravak u Arhusu.

Katedrala u Arhusu

Den Gamle By – Stari grad

Naš boravak u Langkaer gimnaziji je bio fantastično iskustvo, koje će nam pomoći u daljem radu i razvoju. Želimo da se zahvalimo fondaciji *Erazmus+* koja nam je omogućila da ovo putovanje i ostvarimo.

Posebnu zahvalnost želimo da izrazimo profesorima i učenicima Gimnazije Langkaer, našim domaćinima – Torbenu - profesoru istorije i Agneti - takođe profesoru istorije koji su nas ugostili i na večeri u svojim domovima, Marku Druetu - koordinatoru IB programa i profesoru engleskog jezika, profesorima engleskog jezika - Deniju, Polu, Kimu, Kristini i Stejsi, profesoru španskog jezika Mette Agerbæk Kjøller, pomoćniku direktora - Maria Lindinger i, naravno, direktoru Jagu Bundgardu, koji su učinili da se osećamo, i to zaista jeste bilo tako, kao kod kuće.

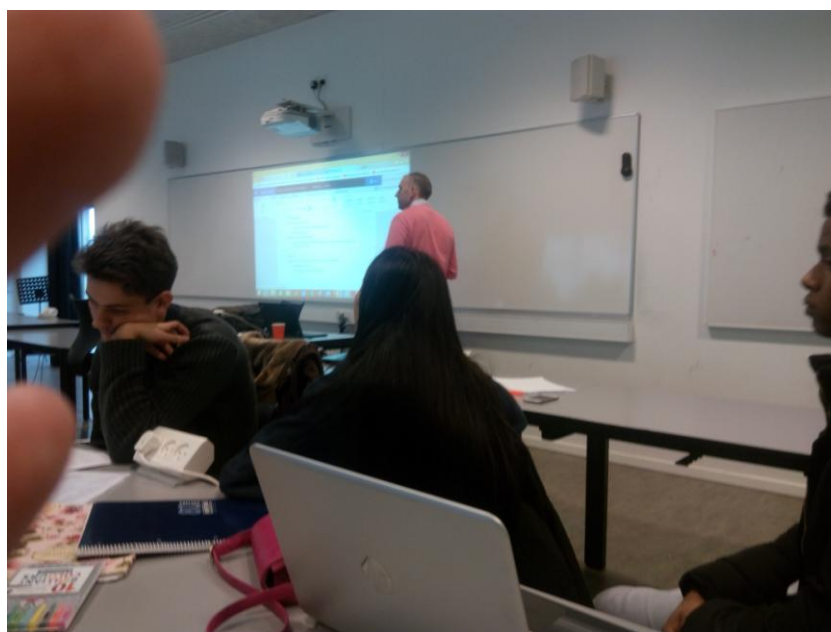
U razgovoru sa direktorom

Mark Druett – koordinator IB programa

Agneta-profesor istorije nas je ugodila u svom domu

Na času engleskog jezika – predavač Danny Treacher

Panorama Arhusa

Naš domaćin Torben Ravnsmed Hamborg – profesor istorije

Teodora Toleva Vitomir,
Dejan Tmušić